

Sygn. akt V KO 26/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Ryński (przewodniczący)
SSN Józef Szewczyk
SSN Andrzej Tomczyk (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Wełpa

przy udziale prokuratorów (...) Wydziału Zamiejscowego Departamentu do Spraw Przeszeczności Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej w W.,
w sprawie T. K.,
skazanego z art. 148 § 1 d.k.k. w zw. z art. 168 § 2 d.k.k.
w zw. z art. 10 § 2 d.k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 16 maja 2018 r.
wniosku prokuratora Prokuratury Krajowej w W.
o wznowienie postępowania sądowego, na korzyść skazanego,
zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 czerwca 2004 r., sygn. akt II AKa (...),
zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w W.
z dnia 14 listopada 2003 r., sygn. akt III K (...),

**I. wznowia postępowanie sądowe zakończone prawomocnym
wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 16 czerwca 2004 r.,**

sygn. akt II AKa (...), zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 14 listopada 2003 r., sygn. akt III K (...);

II. uchyla wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 16 czerwca 2004 r., sygn. akt II AKa (...) i zmieniony nim wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 14 listopada 2003 r., sygn. akt III K (...) i uniewinnia T. K. od dokonania przypisanego mu przestępstwa;

III. kosztami procesu obciąża Skarb Państwa;

IV. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz T. K. kwotę 1920 zł tytułem zwrotu kosztów ustanowienia obrońcy w sprawie o wznowienie postępowania.

UZASADNIENIE

W akcie oskarżenia wniesionym do Sądu Okręgowego w W. w dniu 2 kwietnia 2001 r. T. K. został oskarżony o to, że:

„w nocy z 31 grudnia 1996 r. na 1 stycznia 1997 r. w M., działając ze szczególnym okrucieństwem, wspólnie i w porozumieniu z innymi dotychczas nieustalonymi osobami, używając przemocy polegającej na stosowaniu dużej siły fizycznej, w celu przełamania oporu ofiary, powodujących szereg urazów górnych partii ciała, dopuścił się zgwałcenia nieletniej M. K. poprzez, między innymi, penetrację narządów rodnych i odbytu narzędziem tępym lub tępokrawędzistym, w następstwie czego doznała ona obrażeń w postaci rozległych podbiegnięć krwawych i rozerwania śluzówki pochwy, tkanek miękkich pomiędzy pochwą a odbytem z następowym dużym krwotokiem zewnętrznym, podbiegnięć krwawych śluzówki i ściany odbytu, podbiegniętych krwią wrzecionowatych pęknięć śluzówki odbytu, stanowiących trwałą chorobę realnie zagrażającą życiu, które to obrażenia w połączeniu z wychłodzeniem organizmu skutkowały śmiercią wymienionej”,

tj. o czyn z art. 197 § 3 k.k. w zw. z art. 197 § 1 k.k., art. 156 § 1 k.k. w zw. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 14 listopada 2003 r., sygn. akt III K (...), uznał T. K. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 148 § 2 pkt 2 k.k. i art. 197 § 3 k.k. w zw. z art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. polegającego na tym, że:

„w nocy z 31 grudnia 1996 r. na 1 stycznia 1997 r. w M., działając z zamiarem ewentualnego pozbawienia życia M. K., wspólnie i w porozumieniu z innymi nieustalonymi osobami, używając przemocy polegającej na stosowaniu dużej siły fizycznej w celu przełamania oporu ofiary, powodującej szereg urazów górnych partii ciała, dopuścił się zgwałcenia ze szczególnym okrucieństwem małoletniej M. K. poprzez penetrację narządów rodnych i odbytu narzędziem tęnym lub tępokrawędzistym, w następstwie czego doznała ona obrażeń w postaci rozległych podbiegnięć krwawych i rozerwania śluzówki pochwy, tkanek miękkich pomiędzy pochwą a odbytem z następowym dużym krwotokiem zewnętrznym, podbiegnięć krwawych śluzówki i ściany odbytu, podbiegniętych krwią wrzecionowatych pęknięć śluzówki odbytu, które to obrażenia w połączeniu z wychłodzeniem organizmu skutkowały jej śmiercią”,

i za to na podstawie art. 148 § 2 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 15 lat pozbawienia wolności.

Apelację od tego orzeczenia złożyli: obrońca oskarżonego oraz pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego.

Obrońca T. K. zaskarżył powyższy wyrok co do winy, zarzucając:

„I. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w szczególności:

1. uznanie oskarżonego za winnego przestępstwa zabójstwa z art. 148 § 2 zd. 2 kk i zgwałcenia gdy w rzeczywistości oskarżony czynu nie popełnił;

2. art. 148 § 2 zd. 2 kk poprzez uznanie iż czynu tego sprawca mógł dopuścić się w zamiarze wynikowym;

3. art. 4 § 1 kk poprzez zastosowanie ustawy karnej obowiązującej w czasie orzekania zamiast względniejszej regulacji obowiązującej w dniu 1.01.1997 r. to jest art. 148 § 1 dkk i art. 168 § 1 i 2 dkk w konsekwencji przypisanie oskarżonemu sprawstwa typu kwalifikowanego zabójstwa – art. 148 § 2 zd. 2 kk nie istniejącego w chwili dokonania zarzucanego czynu,

II. naruszenie przepisów prawa procesowego mające fundamentalne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności obrazę:

- art. 2 § 2 k.p.k. poprzez oparcie wyroku na nieprawdziwych ustaleniach faktycznych z przekroczeniem zasady swobodnej oceny dowodów wynikającej z

art. 7 k.p.k. oraz zasady obiektywizmu wyrażonej w art. 4 k.p.k. przejawiającej się na bezkrytycznym oparciu się na niepełnej i wewnętrznie sprzecznej opinii biegłych z zakresu medycyny sądowej i mechanoskopii;

- art. 5 § 2 k.p.k. poprzez pominięcie przy ocenie dowodów zasady *in dubio pro reo* i zastąpienie jej niedopuszczalnym rozumowaniem redukcyjnym dokonany z rażącym pokrzywdzeniem oskarżonego;

- oparcie się na opinii biegłego z zakresu osmologii, która posiada mierną wartość dowodową oraz został przeprowadzony po upływie ponad pięciu lat od momentu zabezpieczenia śladów zapachowych;

- art. 201 k.p.k. poprzez oparcie się na niepełnej i wewnętrznie sprzecznej opinii biegłych dra J. J. i mgr W. S. poprzez brak przeprowadzenia opinii traseologicznych w stosunku do innych osób typowanych jako sprawcy,

- art. 170 § 2 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego obrońcy o przeprowadzenie eksperymentu procesowego przy użyciu odlewów gipsowych szczęk przedłożonych przez obronę;

- art. 399 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k., co skutkowało istotnym ograniczeniem prawa do obrony;

- art. 413 § 2 pkt 1 kk w zw. z art. 148 § 2 pkt 2 k.p.k. poprzez brak dokładnego określenia, jakie konkretne czynności oskarżonego składały się na przypisanie mu sprawstwa zabójstwa;

- art. 424 § 1 i 2 k.p.k. poprzez brak wskazania w uzasadnieniu wyroku faktów na podstawie, których Sąd przypisał oskarżonemu sprawstwo czynu z art. 197 § 3 k.k.”.

W konkluzji obrońca T. K. wniósł o uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i uniewinnienie oskarżonego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zaskarżył wyrok Sądu pierwszej instancji w zakresie:

„1. przypisania oskarżonemu popełnienia zbrodni z art. 148 § 2 pkt 2 kk, podczas gdy z okoliczności sprawy wynika, że działanie oskarżonego stanowi zbrodnię z art. 148 § 2 pkt 1 lub 2 kk,

2. wymierzonej kary pozbawienia wolności przez dokonanie wadliwych ustaleń w zakresie osobowości oskarżonego, a w szczególności:

- a. błędną ocenę okoliczności, dla których świadkowie J. K. i M. K. prezentowali wersję przekazaną im przez oskarżonego celem matactwa jako linii obrony oskarżonego,
- b. pominięcia postawy samego oskarżonego, który odmawiając składania jakichkolwiek wyjaśnień przedsięwziął szereg czynności w celu uniknięcia odpowiedzialności karnej,
- c. pominięcia, że w czasie składania zeznań przez świadka K. K. oskarżony zachowywał się agresywnie co przeczy ocenie jego osobowości przyjętej przez Sąd I instancji,
- d. pominięcie w tym zakresie zeznań świadka A. J., która zeznała, że wielokrotnie jeździła samochodem w towarzystwie oskarżonego i każdorazowo był on albo pod wpływem alkoholu albo środków odurzających,
- e. pobieżną analizę opinii biegłych psychiatrów, którzy wykluczyli upośledzenie umysłowe bądź psychiczne oskarżonego, a przy tym, wskazali, że nie można zarówno wykluczyć jego zachowań agresywnych jak i tego, że w czasie badania psychiatrycznego przyjął on postawę obronną”.

Wskazując na powyższe okoliczności, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez przyjęcie dla czynu oskarżonego kwalifikacji z art. 148 § 1 pkt 1 lub 3 kk oraz stosowne zaostrenie wymierzonej kary pozbawienia wolności przez wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności z prawem ubiegania się przez oskarżonego o warunkowe przedterminowe zwolnienie po upływie lat 30, a nadto pozbawienie oskarżonego praw publicznych na okres lat 10.

W dniu 16 czerwca 2004 r. Sąd Apelacyjny w (...), sygn. akt II AKa (...), zmienił zaskarżony wyrok z dnia 14 listopada 2003 r. w ten sposób, że przypisany T. K. czyn zakwalifikował z art. 148 § 1 d.k.k. w zw. z art. 168 § 2 d.k.k. w zw. z art. 10 § d.k.k. Jednocześnie, przyjmując za podstawę wymiaru kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec T. K. art. 148 § 1 d.k.k. w zw. z art. 10 § 3 k.k. podwyższył orzeczoną karę do 25 lat pozbawienia wolności, a na podstawie art. 40

§ 1 d.k.k. orzekł wobec niego pozbawienie praw publicznych na okres 10 lat; w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od tego orzeczenia wniósł obrońca skazanego, zarzucając rażące naruszenie prawa, polegające na obrazie przepisów:

„1. art. 383 § 4 dkk w zw. z art. 2 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89 poz. 556 z późn. zm) w zw. z art. 4 § 1 kk poprzez jego niezastosowanie i orzeczenie wobec oskarżonego kary surowszej niż piętnaście lat pozbawienia wolności;

2. art. 2 § 2 kpk i art. 7 kpk poprzez oparcie wyroku na nieprawdziwych ustaleniach faktycznych polegających na przyjęciu, iż ujawnione na ciele pokrzywdzonej ślady ugryzienia pochodzą od oskarżonego;

3. art. 7 kpk i art. 4 kpk poprzez odmowę wiarygodności zeznań świadków potwierdzających fakt pobytu *tempore criminis* oskarżonego w W. nie zaś w M. k/O.;

4. art. 5 § 2 kpk poprzez pominięcie przy ocenie dowodów zasady *in dubio pro reo* i zastąpienie jej niedopuszczalnym rozumowaniem redukcyjnym dokonany z rażącym pokrzywdzeniem oskarżonego;

5. art. 201 kpk poprzez oparcie się na niepełnej i wewnątrznie sprzecznej opinii biegłych dr. J. J. i mgr W. S. przez brak przeprowadzenia opinii traseologicznych w stosunku do innych osób typowanych jako sprawcy;

6. art. 171 § 1 pkt 3 kpk poprzez oddalenie wniosku dowodowego obrońcy o przeprowadzenie eksperymentu procesowego przy użyciu odlewów gipsowych szczęk przedłożonych przez obrońcę;

7. art. 413 § 2 pkt 1 kk w zw. z art. 458 kpk poprzez brak dokładnego określenia, jakie konkretne czynności oskarżonego składały się na przypisanie mu sprawstwa przypisanego mu czynu;

8. art. 424 § 1 i 2 kpk w zw. z art. 458 poprzez brak wskazania w uzasadnieniu wyroku faktów na podstawie, których Sąd przypisał oskarżonemu sprawstwo czynu z art. 168 dkk”.

Podnosząc powyższe zarzuty, autor nadzwyczajnego środka zaskarżenia wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...).

W dniu 12 maja 2005 r. Sąd Najwyższy oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną (sygn. akt V KK 411/04).

W dniu 13 marca 2018 r. Naczelnik Wydziału Zamiejscowego Departamentu do Spraw Przeszeczności Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej w W. złożył w Sądzie Najwyższym wniosek o wznowienie postępowania na korzyść skazanego. Na podstawie art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k., art. 542 § 1 k.p.k., art. 544 § 2 k.p.k. i art. 547 § 3 k.p.k., wniósł o:

„1) wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w W. Wydział III Karny z dnia 14 listopada 2003 roku, sygn. akt III K (...), zmienionego wyrokiem Sądu Apelacyjnego Wydział II Karny z dnia 16 czerwca 2004 roku, sygn. akt II AKa (...), w sprawie T. K. skazanego za czyn z art. 148 § 1 d.k.k. i art. 168 § 2 d.k.k. w zw. z art. 10 § 2 d.k.k. na karę 25 lat pozbawienia wolności,

2) uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w W. Wydział III Karny z dnia 14 listopada 2003 roku, sygn. akt III K (...) oraz zmieniającego go wyroku Sądu Apelacyjnego Wydział II Karny z dnia 16 czerwca 2004 roku, sygn. akt II AKa (...) i uniewinnienie T. K. od popełnienia zarzucanego mu czynu”.

W uzasadnieniu wniosku wskazał, że postanowieniem z dnia 12 czerwca 2017 r. (...) Wydział Zamiejscowy Departamentu do Spraw Przeszeczności Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej w W. podjął umorzone w dniu 25 lutego 2002 r., wobec niewykrycia sprawców, śledztwo V Ds (...) Prokuratury Okręgowej w W.

Zebrany w toku tego postępowania (...) materiał dowodowy umożliwił przedstawienie ustalonej osobie zarzutu dotyczącego zgwałcenia ze szczególnym okrucieństwem i zabójstwa, z zamiarem ewentualnym, M. K., a jednocześnie w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości wskazał, że T. K. nie jest sprawcą czynu, za popełnienie którego został prawomocnie skazany.

W ocenie skarżącego ów materiał dowodowy to:

1) interdyscyplinarna ekspertyza Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego im. (...) w P. z zakresu identyfikacji osoby na podstawie śladów ugryzień z dnia 8 lutego 2018 r.,

2) protokół przesłuchania biegłego J. J. z dnia 11 stycznia 2018 r.,

- 3) protokół przesłuchania biegłego J. J. z dnia 7 lutego 2018 r.,
- 4) protokół przesłuchania biegłego W. S. z dnia 6 marca 2018 r.,
- 5) opinia nr (...) z dnia 30 września 2017 r. Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji w W. z przeprowadzonych badań biologicznych,
- 6) opinia nr (...) z dnia 30 września 2017 r. Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji w W. z przeprowadzonych badań biologicznych,
- 7) opinia nr (...) z dnia 30 września 2017 r. Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji w W. z przeprowadzonych badań biologicznych,
- 8) sprawozdanie z badań nr (...) z dnia 12 lipca 2017 r. w zakresie polimorfizmu mitochondrialnego (mt) DNA przeprowadzonych przez Katedrę Medycyny Sądowej Uniwersytetu (...) w T. Collegium Medicum im. (...) w B.,
- 9) zeznania utrwalone za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, złożone przez świadków: G. K. w dniu 14 lipca 2017 r., T. K. w dniu 17 lipca 2017 r., K. K. w dniu 18 lipca 2017 r., M. K. w dniu 18 lipca 2017 r., M. K. w dniu 18 lipca 2017 r., A. H. w dniu 18 lipca 2017 r., A. M. w dniu 20 lipca 2017 r., M. S. w dniu 25 lipca 2017 r., D. W. w dniu 25 lipca 2017 r., M. W. w dniu 26 lipca 2017 r., K. Z. w dniu 26 lipca 2017 r.,
- 10) opinia psychologiczna z dnia 28 sierpnia 2017 r. opracowana przez J. P. – biegłego psychologa w zakresie psychologii śledczej przy Sądzie Okręgowym w G. dotycząca oceny wiarygodności psychologicznej świadków G. K., T. K., K. K., M. K., M. K.,
- 11) opinia psychologiczna z dnia 2 listopada 2017 r. opracowana przez J. P. – biegłego psychologa w zakresie psychologii śledczej przy Sądzie Okręgowym w G. dotycząca oceny wiarygodności psychologicznej świadków A. H., A. M., M. S., D. W., M. W., K. Z.,
- 12) zeznania utrwalone za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, złożone przez świadka T. K. w dniu 27 czerwca 2017 r.,

13) opinia psychologiczna z dnia 3 sierpnia 2017 r. opracowana przez J. P. – biegłego psychologa w zakresie psychologii śledczej przy Sądzie Okręgowym w G. dotycząca oceny wiarygodności psychologicznej świadka T. K.,

14) sprawozdanie z badań wariograficznych z dnia 14 sierpnia 2017 r. przeprowadzonych z udziałem T. K. przez M. A. – biegłego przy Sądzie Okręgowym w K. w zakresie wariografii kryminalistycznej,

15) wyjaśnienia utrwalone za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, złożone przez podejrzanego I. M. w dniu 15 stycznia 2018 r.,

16) zeznania utrwalone za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, złożone przez D. P. w dniu 28 lipca 2017 r.,

17) opinia psychologiczna z dnia 3 listopada 2017 r. opracowana przez J. P. – biegłego psychologa w zakresie psychologii śledczej przy Sądzie Okręgowym w G. dotycząca oceny wiarygodności psychologicznej świadka D. P.,

18) sprawozdanie z badań wariograficznych z dnia 14 października 2017 r. przeprowadzonych z udziałem D. P. przez M. A. – biegłego przy Sądzie Okręgowym w K. w zakresie wariografii kryminalistycznej.

W odpowiedzi na ten wniosek, obrońca skazanego wniósł o jego uwzględnienie oraz o zasądzenie na rzecz T. K. wydatków poniesionych przez niego z tytułu ustanowienia obrońcy w sprawie o wznowienie postępowania, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie, gwoli wyjaśnienia zagadnień czysto formalnych, należy podkreślić, że zgodnie z art. 544 § 2 k.p.k., przywoływanym w podstawie wniosku, w kwestii wznowienia postępowania zakończonego orzeczeniem sądu apelacyjnego lub Sądu Najwyższego orzeka Sąd Najwyższy w składzie trzech sędziów. W związku z tym koniecznym jest ustalenie, że wniosek prokuratora dotyczy w istocie wznowienia postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 16 czerwca 2004 r. zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w W., nie zaś wyrokiem tego ostatniego, jak wskazuje we wniosku prokurator. Podobna uwaga – obie o charakterze czysto porządkującym – dotyczy punktu 2. wniosku, postulującego odwrotną od formalnie właściwej kolejność uchylania orzeczeń zapadłych w rozpoznawanej sprawie.

Ponadto wypada przypomnieć, że podstawa wznowienia określona w art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k., na którą powołuje się w swoim wniosku prokurator, umożliwia wznowienie postępowania, gdy po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że skazany nie popełnił czynu albo jego czyn nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze. W doktrynie podnosi się, że wskutek usunięcia z dnia 1 lipca 2015 r. z art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. zwrotu „nieznane przedtem sądowi” (art. 1 pkt 187 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1247), nowe fakty lub dowody mogące stanowić podstawę wznowienia, mają być uprzednio nieznanymi, nie tylko sądowi, ale również stronie (zob. D. Świecki (w:), D. Świecki (red.), B. Augustyniak, K. Z. Eichstaedt, M. Kurowski, Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 540 k.p.k., Tom II, LEX 2015). Podstawy wznowienia nie mogą jednak stanowić wszystkie nowe dowody lub fakty, a tylko takie, które jednocześnie wskazują na okoliczność wymienioną w art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. W judykaturze Sądu Najwyższego niezmiennie uznaje się, iż nowe fakty, czy dowody oceniane w ramach tej podstawy wznowienia, muszą stwarzać duże prawdopodobieństwo uniewinnienia skazanego po wznowieniu postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2011 r., III KO 77/10, LEX nr 736766; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 1996 r., V KO 2/96, OSNKW 1996, z. 7-8, poz. 47; wyrok Sądu Najwyższego z 10 października 1995 r., II KO 76/94, OSNKW 1996, z. 1-2; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2004 r., III KO 32/02, OSNKW 2004, z. 10, poz. 99 i cytowane tam orzecznictwo; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2009 r., III KO 73/08, R-OSNKW 2009, poz. 396; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks Postępowania Karnego. Komentarz, t. III, Warszawa 2012 r., s. 375-376, 380-381).

Przechodząc na grunt rozpoznawanej sprawy, trzeba uznać, że autor wniosku o wznowienie postępowania, po kilkunastu latach od wydania wyroku przez Sąd odwoławczy, przedstawił dowody przeprowadzone w trakcie postępowania przygotowawczego toczącego się przeciwko ustalonej osobie, które podważyły w sposób jednoznaczny dowody, będące dla Sądu Okręgowego w W. podstawą wydania wyroku skazującego T. K. Nie są to wszystkie dowody

wymienione w uzasadnieniu wniosku, lecz niektóre z nich, wymagające szczegółowego omówienia.

Jako najważniejszy jawi się interdyscyplinarna ekspertyza Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego im. (...) w P. z zakresu identyfikacji osoby na podstawie śladów ugryzień sporządzona w dniu 8 lutego 2018 r.

Opinia ta słusznie nazwana została interdyscyplinarną, ponieważ w jej wydaniu uczestniczyli: antropolog, specjalista medycyny sądowej, stomatolog protetyk oraz specjalista z dziedziny inżynierii wirtualnej.

Biegli do badania dowodowych zdjęć, wykonanych podczas oględzin i sekcji zwłok M. K. wykorzystali zestaw komputerowy z panelem ekranu LCD 24" Samsung o rozdzielczości nom 1920x1200 oraz z drugim panelem ekranu LCD 31" marki LG o rozdzielczości nom 4096x2160; skaner optyczny 3D Spider; skaner obrazu pozytywowego Epson PhotoPerfection, a więc wyskospecjalistyczne narzędzia badawcze pozwalające na komputerowe opracowanie danych z wykorzystaniem oprogramowania umożliwiającego przestrzenne skalowanie obrazów dwuwymiarowych (zdjęć cyfrowych) i tworzenie geometrycznego modelu, czyli komputerowego zapisu obrazu rzeczywistego.

Precyzyjny opis podejmowanych czynności oraz ich rezultat zreferowany jest w opinii stanowiącej załącznik nr 1 wniosku o wznowienie postępowania oraz udokumentowany obrazami (zdjęciowymi) wybranymi do analizy porównawczej. Nie przytaczając opisu poszczególnych czynności przedsięwziętych przez zespół opiniujący, podkreślić jedynie należy, że procedura skalowania obrazów z umieszczoną skalówką polegała – mówiąc w największym skrócie – na zachowaniu współczynnika proporcjonalności obrazu tak, by uzyskać wartości odpowiadające skali 1:1. Po wykonaniu tego skalowania obrazy obrażeń posiadają wielkości odpowiadające rzeczywistym wymiarom, tj. posiadają skalę 1:1 i wszelkie zwymiarowane wartości odległości lub długości odpowiadają rzeczywistym wymiarom fizycznym.

W następnym etapie prac dokonano skanowania trójwymiarowego (digitalizacji 3D) modeli gipsowych uzębienia T. K. z zastosowaniem skanera optycznego, uzyskując trójwymiarowy model jego uzębienia najbardziej zbliżony do zdarzenia będącego przedmiotem osądu. W rezultacie opisanego w opinii procesu

uzyskano obrazy skalibrowane do rozmiaru rzeczywistego, czyli skali 1:1. Operacje te umożliwiły porównanie obrazów cyfrowych oraz modeli 3D zębów T. K. ze śladami ugryzień utrwalonymi na serii zdjęć cyfrowych.

Jak wyjaśniono w opinii, procedura skalowania była niezbędna w celu poprawnego dokonania analiz porównawczych zarówno poszczególnych obrazów cyfrowych, jak również modeli 3D. Dlatego też wszystkie obiekty porównywane ze sobą należało wyskalować do tej samej wielkości (w opisanym przypadku była to skala rzeczywista 1:1).

Te wysokospecjalistyczne przedsięwzięcia poprzedzone zostały analizą obrażeń o cechach śladów ugryzień, którą biegli wykonali po zapoznaniu się z treścią protokołu oględzin zewnętrznych i sekcji zwłok M. K. oraz po dokonaniu analizy dokumentacji fotograficznej wykonanej podczas sekcji zwłok.

W wyniku tych analiz zostały wyselekcjonowane trzy ślady obrażeń, które mogą odpowiadać śladom ugryzienia przez człowieka. Były to:

- I. ślad zlokalizowany w okolicy prawego gruczołu piersiowego, na powierzchni i w sąsiedztwie brodawki sutkowej (opisany w protokole oględzin zewnętrznych i sekcji zwłok w pkt. „p”);
- II. ślad zlokalizowany w okolicy prawego gruczołu piersiowego, w obrębie kwadrantu przyśrodkowego górnego sutka (opisany w protokole oględzin zewnętrznych i sekcji zwłok w pkt. „w”);
- III. ślad zlokalizowany na powierzchni tylnej ramienia prawego na granicy 1/3 środkowej i 1/3 dolnej długości (opisany w protokole oględzin zewnętrznych i sekcji zwłok w pkt. „d”).

Wymienione ślady zostały szczegółowo opisane w opinii i w dalszej fazie badań zwymiarowane i poddane szczegółowej analizie, w tym porównawczemu badaniu identyfikacyjnemu z cechami uzębienia T. K. W wyniku tych analiz stwierdzono dla każdego z opisanych śladów brak korelacji zarówno w wymiarach łuku zębowego szczęki T. K. oraz ustalonych wymiarów śladu, jak i zaobserwowano różnice w odwzorowaniu śladów zębów i indywidualnego kształtu łuku zębowego T. K. w stosunku do poszczególnych śladów. W efekcie tych specjalistycznych badań z zastosowaniem, m.in. nowoczesnych technik inżynierii wirtualnej w połączeniu z graficzną obróbką danych w postaci zdjęć cyfrowych

wykonano precyzyjne pomiary w środowisku zbliżonym do naturalnego. Biegli stwierdzili, że ślady zobrazowane na wskazanych w opinii fotografiach noszą cechy ugryzień przez człowieka i mogły zostać pozostawione przez tę samą osobę. Ślady te nie są jednak śladami pozostawionymi przez T. K..

W śledztwie PK I (...) zostali też przesłuchani biegli: J. K. i W. S., opiniujący w sprawie III K (...). Biegły J. K. podniósł, iż nigdy nie wydali wraz z biegłym W. S. opinii kategorycznych oraz, że nie prowadzili dalszych badań po wydaniu opinii pisemnej. W związku z tym nie mogli na rozprawie powiedzieć nic więcej ponad to, co wynika z opinii pisemnej. Biegły ten podał również, że w zespole opiniującym był odpowiedzialny za wskazanie czy ślady na skórze sutka mogą pochodzić od użębienia i czy w ich układzie wskazuje cechy indywidualne, które mogą wskazywać „... na indywidualne ukształtowanie użębienia osoby lub osób, która ugryzła sutek”. Na tej podstawie ustalono, że ślady te pochodzą od zębów ludzkich. Drugą częścią ekspertyzy było mechanoskopijne badanie i opracowanie tej opinii. Proporcje liczył biegły W. S. Biegły J. K. wielokrotnie podkreślał, że wydana przez nich opinia nie była kategoryczna, odwołując się do sformułowania wniosków opinii pisemnej.

Biegły W. S. potwierdził oświadczenie J. K., że po wydaniu opinii pisemnej nie prowadzili żadnych innych badań i dlatego ich ustne opinie przedstawione na rozprawie odnosiły się wyłącznie do przebiegu badań i wniosków, które wynikały z tej opinii. Biegły ten wyjaśnił również, że założenie (wniosek), iż obrażenia na prawej piersi M. K. powstały od siekacza, przysiecznego i kła wyciągnęli po analizie wzrokowej śladów otarć naskórka uwidocznionych na zdjęciach. Powołał się przy tym na czterdziestoletnie doświadczenie umożliwiające wnioskowanie poprzez obserwację. Wyjaśnił także, że ze względu na złe wykonanie zdjęć dowodowych i występowanie na nich skrótów perspektywicznych nie można było porównać wprost śladów dowodowych z porównawczymi. Dlatego do tego porównania wykorzystano proporcje pomiędzy poszczególnymi elementami śladów. Wyjaśnił przy tym, że ustalenie takich samych proporcji między zębami T. K. a śladami dowodowymi na piersi M. K. wcale nie oznacza, że te wielkości są równe. Podkreślił, że w opinii pisemnej nie napisali, że ślady na piersi powstały od zębów T. K., lecz że mogły powstać też od innej osoby.

Po dokonaniu w trakcie tego przesłuchania ponownych pomiarów śladów i wykazaniu rozbieżności między nimi a pomiarami będącymi podstawą opiniowania, biegły nie potrafił wyjaśnić powodów rozbieżności i odmówił dalszych wypowiedzi, powołując się na podeszły wiek i stan zdrowia (zawał, by-passy).

Postawa biegłych pierwotnie opiniujących w sprawie przeciwko T. K., ich obstawanie przy twierdzeniu o braku kategoryczności wydanej przez nich opinii i wyraźna niechęć do podjęcia jakiegokolwiek polemiki z nowymi ustaleniami spowodowały, że Sąd Najwyższy nie zdecydował się na konfrontację obu zespołów biegłych, choćby w ramach czynności sprawdzających, ponieważ czynności te – w świetle zaistniałych okoliczności – albo nie mogłyby być w ogóle przeprowadzone (wobec oświadczenia W. S.) albo też doprowadziłyby wprost do zaakceptowania opinii zespołu opiniującego ponownie (a to wobec twierdzeń o braku kategoryczności opinii pierwotnej). Natomiast próba przeprowadzenia tych czynności odsuwałaby w czasie ostateczną decyzję i zbędnie wydłużałaby – jak to określił obrońca – gehennę T. K.

Postąpienie takie dodatkowo racjonalizuje analiza opinii z dnia 8 lutego 2018 r. Zastosowanie bowiem przez biegłych w procesie badawczym wysokospecjalistycznej wiedzy z kilku uzupełniających się dziedzin, w tym metod inżynierii wirtualnej pozwalającej nie tylko na precyzyjne obrazowanie obrażeń utrwalonych na niedoskonałych przecież zdjęciach sekcyjnych, ale i wysoce precyzyjne naniesienie potencjalnych śladów użębienia T. K. na ślady dowodowe przekonuje, że wniosek zawarty w tej opinii w odniesieniu do T. K. nie budzi żadnych wątpliwości.

Jeżeli dodatkowo uwzględni się fakt, że opinia ta wskazuje na korelacje śladów dowodowych z cechami użębienia innej, ustalonej osoby, to mimo konieczności przeprowadzenia co do tej osoby dodatkowych badań, wniosek o błędach popełnionych przez biegłych opiniujących pierwotnie (szeroko omówionych w uzasadnieniu wniosku o wznowienie postępowania) i wynikających z nich błędnych konkluzjach jest więc oczywisty.

Z uwagi na to, że opinia biegłych z dnia 4 września 2000 r. była podstawą wydania przez Sąd Okręgowy w W. wyroku skazującego T. K. za przestępstwo zakwalifikowane z art. 148 § 2 pkt 2 k.k. i art. 197 § 3 k.k. w zw. z art. 197 § 1 k.k. i

w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz podstawą do wydania przez Sąd Apelacyjny w (...) wyroku reformatoryjnego prowadzącego do zmiany kwalifikacji przestępstwa przypisanego T. K. oraz podwyższenia wymiaru kary pozbawienia wolności, nasuwa się pytanie o charakter interdyscyplinarnej ekspertyzy w odniesieniu do przesłanek wskazanych w podstawach wznowienia postępowania sądowego, a w szczególności, czy odmienne wnioski z tej opinii wynikające mogą stanowić, czy być utożsamiane z nowym dowodem w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. i to dowodem nieznanym sądowi i stronom tego postępowania.

To, że jest to opinia innego zespołu biegłych może przemawiać za uznaniem, że stanowi ona nowy, nieznan wcześniej dowód, mimo że kolejni biegli opiniowali w oparciu o te same dowody i ślady stwierdzone na ciele pokrzywdzonej oraz odwzorowane cechy morfologiczne uzębienia T. K. Również to, że aktualnie opiniujący biegli przyjęli inne założenia badawcze i – w istocie – wykazali błędy metodologiczne (oczywiście nie wprost i bezpośrednio, gdyż nie to było przedmiotem ich badań) oraz rachunkowe biegłych opiniujących pierwotnie, świadczy o tym, że opinia ta może być uznana za nowy, nieznan wcześniej dowód nakazujący wznowienie postępowania. Takim dowodem są też odmienne wnioski, wynikające z zastosowania zupełnie nowatorskich, nieznan lub niestosowanych w dacie opiniowania pierwotnego metod badawczych. Okazuje się bowiem, że te metody badawcze, doprowadziły do diametralnie odmiennych wniosków co do osoby sprawcy ugryzień dowodowych. Tego rodzaju wnioski, wykazujące niewinność osoby skazanej, nie mogą pozostawać obojętne dla sądu rozpoznającego wniosek o wznowienie postępowania na tych okolicznościach oparty, właśnie dlatego, że obalają dowodową podstawę skazania, wykazując jego niesłuszność.

I mimo to, że nowo sporządzona opinia biegłego, oparta na tym samym materiale dowodowym, co opinia biegłych wydana w toku postępowania sądowego objętego wnioskiem o jego wznowienie i zawierająca jedynie odmienne oceny znanych uprzednio okoliczności, może nasuwać wątpliwości czy jest nowym dowodem w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., to jednak uzasadnia ona wznowienie postępowania, jeśli zawiera odmienne wnioski wysnute w oparciu o nowe, nieznan wcześniej opiniującym biegłym, metody badawcze. Te nowatorskie

metody badawcze, wynikające z postępu naukowo-technicznego i pozwalające na pełniejszą, bardziej wnikliwą lub wręcz pierwotną analizę materiału badawczego (wobec braku takich możliwości w toku pierwszego opiniowania) mimo formalno-prawnych zastrzeżeń, muszą być uznane za dowody nowe, nakazujące wznowienie postępowania sądowego.

Wnioski te odnoszą się w pełni (a nawet jeszcze dobitniej) do kolejnej opinii wskazanej we wniosku prokuratora, mianowicie do opinii Laboratorium Kryminalistycznego KWP w W. z dnia 30 września 2017 r. z przeprowadzonych badań biologicznych, opracowanej przez biegłych ze specjalności genetyki sądowej.

Badaniom poddano materiał dowodowy zabezpieczony na miejscu zdarzenia, na którym – w wyniku szczegółowych oględzin w świetle naturalnym i sztucznym – ujawniono substancje (nieujawnione wcześniej), które poddano badaniom szczegółowym, mającym na celu wykrywanie obecności:

- peroksydozy krwi,
- krwi ludzkiej,
- fosfodozy kwaśnej – jednego ze składników nasienia ludzkiego,
- specyficznego antygenu prostaty PSA – jednego ze składników nasienia ludzkiego,
- semenogeliny – jednego ze składników płynu nasiennego,

numerując poszczególne próbki. Następnie próbki, dla których uzyskano wynik pozytywny, poddano ekstrakcji DNA. Tak otrzymane ekstrakty DNA poddano dalszemu badaniu i opisano uzyskane wyniki. Wskazują one, że w części próbek znajduje się DNA M. K., ustalonego mężczyzny oraz innych, nieznanymi, niespokrewnionych osób, ponieważ dla hipotez tych, w stosunku do hipotez alternatywnych, uzyskano ekstremalnie mocne, bardzo mocne i mocne wsparcie, co oznacza, że jest to ekstremalnie mocny, bardzo mocny, czy też mocny dowód.

Próbki te poddano również badaniu porównawczemu z próbką DNA uzyskaną (i poddaną takiej samej procedurze jak próbki dowodowe) od T. K.. W wyniku tych badań, w odniesieniu do poszczególnych próbek:

- oznaczony profil DNA nie wykazuje zgodności z profilem DNA T. K.,

- oznaczony haplotyp męczyzny nie wykazuje zgodności z profilem DNA T. K.;

- oznaczone mieszaniny haplotypów męczyzn wykluczają obecność haplotypu T. K.;

- w stwierdzonej mieszaninie DNA pochodzącej od co najmniej dwóch osób wykluczono obecność DNA T. K..

Stwierdzenia te, cytowane ze względu na różne sformułowania, powtarzają się wielokrotnie w opinii biegłych. Co najistotniejsze, żadna z dowodowych próbek nie wykazuje najmniejszej choćby zgodności z profilem DNA T. K.

Natomiast na zakończenie tego fragmentu uzasadnienia podkreślić należy, że w toku opiniowania biegli poddali badaniu również próbki pobrane z czapki, zabezpieczonej jako „... ŚLAD Nr 5 Ślad CZAPKA Z MATER. KOLOR CZARNY – ZABRUDZONA Z DROBINAMI WŁOSÓW, KURZU...”, znalezionej przy zwłokach M. K. w czasie oględzin miejsca zdarzenia. W próbkach tych:

- stwierdzono mieszaniny DNA pochodzące od co najmniej dwóch osób. W mieszaninach wykluczono obecność DNA T. K.;

- w systemie „Yfiler” oznaczono haplotyp męczyzny – niewykazujący zgodności z haplotypem T. K.;

- stwierdzono mieszaniny DNA pochodzącego od co najmniej trzech osób. W mieszaninach DNA wykluczono obecność DNA T. K.;

- w systemie „Yfiler” oznaczono mieszaniny haplotypów męczyzn. Wykluczono obecność haplotypu T. K. (podkreślenia - SN).

Omawiany dowód ma wyjątkowe znaczenie, ponieważ ujawnienie znacznej ilości śladów biologicznych nadających się do identyfikacji i niezidentyfikowanie wśród nich żadnego, mogącego pochodzić od T. K. jednoznacznie świadczy o tym, że nie było go w krytycznym momencie w miejscu zdarzenia. Nie mógł więc dopuścić się przypisanego mu przestępstwa.

Wyodrębnienie w niniejszych rozważaniach próbek pochodzących z czapki znalezionej i zabezpieczonej na miejscu zdarzenia, miało na celu podkreślenie, że czapki tej nie używał T. K., a więc i pobrane z niej włosy, wykazujące w badaniu metodą Poly Markera fenotyp DNA zbieżny z kodem DNA ustalonym z krwi T. K., nie mogły należeć do niego. Tak więc i ten dowód, pomocniczo wprowadzie, ale

brany pod uwagę w postępowaniu sądowym, którego dotyczy wniosek o wznowienie, został obalony.

W tym kontekście jako niemiarodajna jawi się opinia osmologiczna. Skoro bowiem wykazano w sposób niebudzący wątpliwości, że T. K. nie nosił czapki znalezionej i zabezpieczonej na miejscu zdarzenia, to sporządzenie z niej konserwy zapachowej zgodnej z materiałem porównawczym pobranym od niego w dniu 9 marca 2000 r. musiało być obarczone błędem. Podkreślenia wymaga, że zarówno materiał dowodowy, jak i materiał porównawczy zostały pobrane tego samego dnia, bez udziału biegłego, co w znacznym stopniu umożliwiło popełnienie błędu. Nie czekając jednak na wyniki toczącego się postępowania w Prokuraturze Okręgowej w Ł., mającego wyjaśnić te nieprawidłowości, wątpliwości wypływające z wniosków opinii dotyczącej badań śladów biologicznych nakazują i ten dowód uznać za nieprzydatny do stwierdzenia okoliczności, na które został przeprowadzony. W postępowaniu sądowym, którego dotyczy wniosek o wznowienie dowód ten był jedynie dowodem wspierającym dowód z opinii biegłych: lekarza sądowego i specjalisty z zakresu mechanoskopii, będącym dowodem przesądzającym o sprawstwie T. K.

Zważywszy na to, że wywołane w podjętym przez prokuratora śledztwie opinie biegłych całkowicie zdeprecjonowały dowody będące podstawą skazania T. K. i wykazały, że nie mógł być on sprawcą przypisanej mu zbrodni, a nadto, że mają one, z powodów już wskazanych, cechę dowodów nowych, nieznanych wcześniej ani Sądom orzekającym w sprawie, ani stronom tego postępowania, Sąd Najwyższy uwzględnił wniosek, wznowił postępowanie sądowe zakończone wyrokiem Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 16 czerwca 2004 r. (sygn. akt II AKa (...)) zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 14 listopada 2003 r. (sygn. akt III K (...)), uchylił oba wyroki i uniewinnił T. K. od dokonania przypisanego mu przestępstwa, uznając uchylone orzeczenia za oczywiście niesłuszne (art. 547 § 3 k.p.k.).

Jako że omówione dowody w sposób jednoznaczny wykazały niewinność T. K., Sąd Najwyższy nie dokonywał oceny pozostałych, wskazanych we wniosku prokuratora dowodów. Po pierwsze dlatego, że nie były to dowody nowe, po wtóre dlatego, że przedstawiona ocena dowodów z opinii biegłych pozwoliła na odmienną

ich ocenę. Dotyczy to w szczególności zeznań przesłuchanych w sprawie świadków, poświadczających bytność T. K. krytycznej nocy w W., których wiarygodność w aktualnych realiach dowodowych sprawy nie budzi najmniejszych wątpliwości i nie musiała być nawet potwierdzona opinią biegłej psycholog.

Zasądzając od Skarbu Państwa na rzecz T. K. kwotę 1920 zł tytułem zwrotu kosztów ustanowienia obrońcy w sprawie o wznowienie postępowania, Sąd Najwyższy miał na uwadze treść § 11 ust. 2 pkt 6 i § 11 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800 ze zm.).

Z przytoczonych powodów orzeczono jak na wstępie.

Dodatkowo należy wyjaśnić, że Sąd Najwyższy, pomimo rozpoznawania wniosku o wznowienie na posiedzeniu wyłącznie z udziałem stron i bez udziału publiczności, zdecydował ogłosić wyrok publicznie. Na takie postąpienie pozwalało bezpośrednio zastosowanie unormowań wynikających z treści art. 45 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) oraz art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 ze zm.; zwana dalej: EKPC).

Zdaniem składu orzekającego w tej sprawie, publiczne ogłoszenie wyroku, zapadłego na posiedzeniu, stanowi nie tylko urzeczywistnienie wymogu konstytucyjnego i regulacji prawnych wynikających z przepisów EKPC, ale również umożliwia zrealizowanie funkcji informacyjnej i bezpośrednio przedstawienie opinii publicznej nie tylko rozstrzygnięcia, ale i powodów, które legły u jego podstaw.

r.g.